

26. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanlarında ikilemeler

Mehmet YASTI¹

Ayşe TURSUN²

APA: Yastı, M. & Tursun, A. (2022). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanlarında ikilemeler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (29), 388-402. DOI: 10.29000/rumelide.1164986.

Öz

20. yüzyıl Türk edebiyatının önde gelen romancılarından biri Hüseyin Rahmi Gürpınar'dır. Eserlerinde İstanbul ve çevresinin renkli ve hareketli yaşam şekillerini, âdetlerini, hurafe ve batıl inançlarını hayal gücünün zenginliği ile akıcı bir dille ortaya koymuştur. Eserlerinin birçoğu kendi gözlemlerine ve hayat tecrübelerine dayanır. Yaşadığı dönemde Türk toplumunu yakından ilgilendiren hemen hemen bütün sosyal, psikolojik, siyasi ve ekonomik konuları hayal dünyasını, hayat tecrübesini de katarak yer yer abartarak yansıtmıştır. İyi bir gözlemci olan yazar, eserlerinde yaşadığı dönemin dilini, ağız özelliklerini de dikkate alarak yansıtmıştır. Gürpınar'ın eserleri bugüne kadar birçok yayınevi tarafından günümüz Türkçesine sadeleştirilerek yayımlanmıştır. Bu çalışmada Gürpınar'ın orijinal dilinden Latin harflerine aktarılan *Hayattan Sahifeler*, *Şeytan İşi*, *Kadınlar Vaizi*, *İffet*, *Şık*, *Gulyabani*, *Mezarından Kalkan Şehit* adlı eserlerinde geçen ve Türkçenin söz diziminde ilk yazılı metinlerinden beri bir anlatım yolu olarak başvurulan ikilemeler tespit edilmiştir. Bu dil birimleri anlamları bakımından özelliklerine göre aynı kelimenin tekrarıyla oluşanlar, eş ya da yakın anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşanlar, zıt anlamlı kelimelerden oluşanlar, yansıma kelimelerin tekrarıyla oluşanlar, biri anlamlı biri anlamsız kelimenin tekrarıyla oluşanlar, sayıların tekrarıyla oluşanlar ve ilaveli (pekiştirmeli) kelimelerden oluşanlar olmak üzere yedi alt başlıkta incelenmiştir. Böylelikle, Gürpınar'ın dil ve üslup olarak ikilemeleri, söz konusu eserlerde nasıl kullandığı sayısal verilerle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Hüseyin Rahmi Gürpınar, söz varlığı, ikilemeler

Reduplications in Hüseyin Rahmi Gürpınar's novels

Abstract

One of the leading novelists of 20th century Turkish literature is Hüseyin Rahmi Gürpınar. In his works, he revealed the colorful and active lifestyles, customs, superstitions and superstitions of Istanbul and its surroundings, with the richness of his imagination, in a fluent language. Most of his works are based on his own observations and life experiences. In his lifetime, he reflected almost all social, psychological, political and economic issues that were closely related to Turkish society by adding his imagination and life experience, sometimes exaggerating. The author, who is a good observer, reflected the language of the period he lived in in his works, taking into account the dialect characteristics. Gürpınar's works have been simplified to today's Turkish by many publishing houses. In this study, the reduplications in the works of Gürpınar, which were translated from the original

¹ Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBBF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Isparta, Türkiye), mehmetyasti42@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6339-6872 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 21.06.2022-kabul tarihi: 20.08.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1164986]

² Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı (Isparta, Türkiye), aysetursun13@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8838-9676

language to Latin letters, suzc as *Hayattan Sahifeler*, *Şeytan İşi*, *Kadınlar Vaizi*, *İffet*, *Şık*, *Gulyabani*, *Mezarından Kalkan Şehit* and which have been used as a way of expression in the Turkish syntax since the first written texts have been identified. These language units are formed by repetition of the same word, those formed by the repetition of synonyms or similar words, those formed by the repetition of word with antonyms, those formed by the repetition of one meaningful and one meaningless word, those formed by the repetition of two meaningless words, and those formed by the repetition of numbers. It has been examined under eight sub-titles, including those consisting of words (with reinforcement). Thus, it has been tried to reveal how Gürpınar used her reduplications as language and style in the works in question with numerical data.

Keywords: Hüseyin Rahmi Gürpınar, vocabulary, reduplications

Giriş

Türkçe Sözlük'te “Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması” şeklinde tanımlanan (TS, 1998: 1060) ve Türkçenin söz diziminde ilk yazılı metinlerden beri görülen ve bir anlatım biçimi olarak başvurulan ikilemeler araştırmacılar tarafından çeşitli adlarla karşılanmıştır. *Tekrarlar* (Tuna,1948; Ergin, 2001); *ikiz kelime* (Eren, 1949); *çift sözler* (Tietze, 1966); *yineleme öğeleri* (Karaağaç, 2009); *hendiadyoin* (Çağatay, 1978); *ikileme* (Hatipoğlu, 1981; Yüce, 1998; Vardar, 2002; Sev, 2004; Erdem, 2005; Korkmaz, 2010); *tekrar grubu* (Aktan, 2016; Özkan, 2016); *tekrar grupları* (Karahana, 1999; Eker, 2003; Özkan, 2019); *ikizleme* (Bilgegil, 1982; Ağakay, 1954); *koşma takımları* (Banguoğlu, 1974); *sıralamalar* (Grönbech, 2002).

Gerek konuşma dilinde gerekse yazılı metinlerde anlatımı güçlendirmek, zenginleştirmek ve pekiştirmek için kullanılan ikilemeler, Türkçenin ilk metinlerinden itibaren önemli bir söz dizimi, söz varlığı ve anlatım biçimi unsuru olarak dikkati çekmektedir. İkilemelerde fonetik benzerlik, morfolojik paralellik gibi hususlar kadar anlamsal olarak eşlik, yakınlık veya zıtlık bakımından birbirine çağrışım yapan kelimelerin tekrarı da ikilemelerin teşekkülünde önemli yer tutar.

İkilemeler çeşitli anlam biçimleriyle, Köktürk metinlerinden itibaren görülmektedir: *altun kümüş* “altın ve gümüş”, *arkış tirkiş* “kervan kabile”, *at kü* “ad ve ün”, *bäg bodun* “boylar ve kabileler”, *bäglär bodun* “beyler ve halk”, *äb bark* “ev bark”, *kız koduz* “kızlar ve kadınlar”, *küñ kul* “cariye ve erkek köle”, *kurt koñuz* “börtü böcek”, *yabız yablaq* “sefil ve perişan”, *yok çığa* “yok yoksul”, *yurtda yolta* “dağda bayırda”, *ölü yitü* “öle yite”, *yir sub* “yer ve su”, *ıda taşda* “ormanda ve kayalıklarda”, *tünlü künlü* “geceli gündüzlü”, *eçüm apam* “atalarım ve dedelerim”, *yarıkınta yalmasınta* “zırhında kaftanında”, *tebliğ kürlüğ* “hilekar ve sahtekar”, *için taşın* “içini dışını” vb. (Tekin 2003:194, 1995:16).

Tarihi Türk lehçeleri içinde en fazla ikileme Uygur Türkçesi metinlerinde görülmektedir. Bu dönem metinlerinde ikilemeler aynı zamanda Türkçeye girmeye başlayan yabancı kelimelerin öğretim metodu olarak da kullanılmıştır: *aç emgek* “eziyet, sıkıntı, açlık sıkıntısı”, *adınçı muñadınçığ* “şaşılması, hayranlık uyandırıcı”, *beg yutuz* “karı koca”, *berke kağal* “kırbac kamçı”, *çöpik bulğanyuk* “iğrenç kötü”, *ıgsız togasız* “hastaliksız”, *muñ emgek* “ıstırap sıkıntı”, *nom şasın* “öğretici şeriat”, *törüsüz tokusuz* “ahlaksız çirkin”, *uçsuz kıdırsız* “uçsuz kıyısız”, *uvşak tavşak* “fısıltı mırıltı”, *yadığhğ tölteğlig* “yayılı döşeli”, *huaghğ çeçeklig* “çiçekli”, *ıdtur- yoğadtur-* “ortadan kaldırmak uzaklaştırmak” vb. (Şen, 2002).

İslami dönem Türk edebiyatının ilk ürünlerinin verildiği Karahanlı Türkçesi metinlerinde söz dizimi unsuru olarak önemli ölçüde ikileme bulmak mümkündür: Kutadgu Bilig'te: *acığ süciğ* “acı tatlı”, *adaş koldaş* “erdeş, arkadaş, eş-dost”, *bilge büğü* “bilgin, bilge, akıllı”, *canlığ tirig* “diri canlı”, *çav kün* “ün, şan, şöhret”, *egri köni* “eğri doğru”, *er at sü* “asker ordu”, *iş ködüğ* “iş güç”, *öd kün* “vakit zaman”, *sevinç kağju* “sevinç keder”, *tuman toz* “toz duman” vb. (Kargı, 1997: 19-40 & Kargı, 1998: 235-260). Dîvânu Lugâti't-Türk'te (DLT): *aķru aķru* “yavaş yavaş”, *ayluķ ayluķ* “öyle öyle”, *buldur buldur* “güldür güldür”, *zap zap* “çabuk çabuk”, *tama tama* “damlaya damlaya”, *bodhluğ sınığ* “boylu boslu”, *çar çur* “abur cubur (hapur hupur)”, *çawar çuwar* “ateş yakmaya, tutuşturmaya yarayan şeyler”, *çek çük* “ıvır zıvır”, *çeñli meñli* “bir çocuk oyunu; salıncak” vb. (Aktan, 2010: 1-12). Divan-ı Hikmet'te: *yığlay yığlay, keçe kündüz, erte ahşam, içim dışım, yürek bağrım, yüz közleri, men men, māl mülkini, uluğ uluğ vb.* (Güner, 2007).

Kaşgarlı Mahmut, DLT'de Oğuzların kelimeleri ikilemeli olarak kullandığını şu şekilde ifade etmiştir: “*Bilinmelidir ki Oğuzların dili incedir, Türklerin birisi asıl ve kök, öbürü takıntı olmak üzere çift olarak kullandıkları her bir ismin ve fiilin Oğuzlar takıntı olanını kullanırlar. Halbûki öbür Türkler, bunu tek olarak söylemezler. Söz gelimi, Türkler bir şeyi kattıkları zaman kattı kardı, derler. Burada kök olan kattı'dır. Kardı kelimesi takıntıdır. Oğuzlar bir şeyi bir şeyle karıştırdıkları zaman kardı deyip asıl olanı bırakırlar. Yine böyle Türkler edhgü yawlak derler, iyi kötü demektir. Edhgü = iyi, yawlak = yawuz, kötü, anlamındadır. Bu ikisini birlikte kullanırlar. Tek olarak birisini kullanmazlar. Oğuzlar ise bunları tek, yalnız olarak tanırlar*” (Atalay, 1998: 432).

Harezmi Türkçesi metinlerinde: *saçım sakalım* “saç sakal”, *arığsız sasığ* “kirli, pis”, *oyun kültgü* “oyun eğlence”, *yığı çoğı* “ağlayıp, inlemek”, *aķru aķru* “yavaş, yavaş”, *arığ sılığ* “temiz, pak”, *öñlü soñlu bol-* “sonuçlanmak”, *kap kayaş* “hısım akraba”, *küçlüğ erklig* “güçlü kuvvetli”, *tawar ylık* “hayvan sürüsü”, *yawuz yaxşı* “kötü, iyi”, *amul tüzün* “rahat, sakin”, *boş eyesiz* “başı boş, sahipsiz” vb. (Toprak, 2005: 277-292).

Memluk Kıpçak Türkçesi metinlerinde: *alğan satğan* “alan satan”, *almak satmak* “almak satmak”, *artuķ iksük* “artık eksik”, *ata ana* “ata baba”, *eygü yaman* “iyi kötü”, *kiçe küntüz* “gece gündüz”, *kirgende çıkğanda* “girdiğinde çıktığında”, *artuķ iksük* “artık eksik”, *ulluğa kiçige* “büyüğe küçüğe”, *yağşı yaman* “iyi kötü”, *yıkıla tura* “düşe kalka”, *yir kök* “yer gök”, *alas bulaş* “alaca bulaca”, *altun kümiş* “altın gümüş”, *ayak çanak* “kapkacak” vb. (Güngör, 2018). Ermeni Kıpçak Türkçesi metinlerinde *esli ağıllı* “bilge ve akıllı, akıllı uslu”, *barlı tirlikli* “refah, zengin, müreffeh”, *eski müskü* “eski püskü, eskimiş şeyler”, *yağşı yaman* “iyi kötü”, *erte keçe* “sabahtan akşama”, *barı yoħu* “tüm mevcut, nakit”, *töräsiz nesiz* “yargısız nesiz” vb. (Şenyüz, 2007: 56-67).

Çağatay Türkçesi metinlerinde: *miñ miñ* “ben ben”, *ķara ķara* “kara kara”, *yığlay yığlay* “ağlaya ağlaya”, *zerre zerre* “zerre zerre”, *pergend pergend* “parça parça”, *köz yumup açkunça* “göz yumup açmaya”, *kiçe kündüz* “gece gündüz”, *kil kil* “gel gel”, *ikki ikki* “iki iki”, *yok yok* “yok yok” vb. (Soydan, 2017: 319-332).

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde: *ekin tarı* “buğday”, *korku kayu* “üzüntü, endişe, tasa”, *kök sımak* “temel, esas”, *aluğlı ağırılı* “hastalıklı”, *yir yurt* “vatan, memleket”, *ħalk ķamu* “herkes”, *uruş ĩokuş* “savaş, mücadele” vb. (Tunca, 2011).

Bu çalışmada Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının önemli romancılarından biri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın günümüz Türkçesine aktarılmadan orijinal dilinden Latin harflerine aktarılan *Hayattan*

Sahifeler, Şeytan İşi, Kadınlar Vaizi, İffet, Şık, Gulyabani, Mezarından Kalkan Şehit adlı eserlerinde geçen ikilemeler incelenmiştir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 1864 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Gürpınar; yazarlığa öykü ile başlamış roman, tiyatro ve makale gibi pek çok edebi türde eser vermiştir. Ancak en çok eser verdiği ve kendisine şöhret kazandıran tür romandır. Eserlerinde İstanbul ve çevresinin renkli ve hareketli yaşam şekillerini, âdetlerini, batıl inançlarını kendine has bir üslupla anlatmıştır. İyi bir gözlemci olan yazar, canlandırdığı roman karakterlerini yaşadığı çevrenin ağız özelliklerini dikkate alarak yansıtmıştır. Gerçekçilik ve akılcılık anlayışı, onun sanatının asıl temelini oluşturmaktadır. Buna eserlerinde yeri geldikçe okuyucunun dikkatini çeker: *Ey kâr'i! Şık'ın bu cehaletini bu belâhetini romancının hayalhanesinde vücut bulmuş bir mübalağa olarak telakki etmeyiniz. Ben bu satırları sırf hayalimden yazmıyorum. Modelim, görüp işittiğim hakikatlerdir. Bu hakikatlere tesadüfimde ben de şüphe ettim. Fakat mihekke vurdum. Doğru buldum. Hayal ne kadar hayal olsa yine az çok hakikatten doğar. Hakikati hayalden hayali hakikatten tefrik hassa-i mümeyyizesinin iktisabı pek çok hıred endişâne tecâribe tevakkuf eder...* (Yastı, 2016:90).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Eserlerinde Tespit Edilen İkilemeler

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın orijinal dilinden Latin harflerine aktarılan *Hayattan Sahifeler, Şeytan İşi, Kadınlar Vaizi, İffet, Şık, Gulyabani, Mezarından Kalkan Şehit* adlı eserlerinde geçen ikilemeler anlamları bakımından;

1. Aynı kelimenin tekrarıyla oluşanlar
2. Eş ya da yakın anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşanlar
3. Zıt anlamlı kelimelerden oluşanlar
4. Yansıma kelimelerin tekrarıyla oluşanlar
5. Biri anlamlı biri anlamsız kelimenin tekrarıyla oluşanlar
6. Sayıların tekrarıyla oluşanlar
7. İlaveli (pekiştirmeli) kelimelerle oluşanlar

olmak üzere yedi alt başlıkta incelenmiş, toplamda 686'sı birbirinden farklı olmak üzere 1396 ikileme tespit edilmiştir.

1. Aynı kelimelerin Tekrarıyla Kurulan İkilemeler

1.1. Fiil çekim ekleri ile kurulan ikilemeler

1.1.1. Her iki ögesi de -A zarf-fiil eki alanlar

aça aç a (1), ağlata ağlata (1), ağlaya ağlaya (5), baka baka (2), bağıra bağıra (6), bayılta bayılta (1), boğa boğa (1), boğula boğula (1), bile bile (1), bura bura (1), büyülte büyülte (1), çalkalaya çalkalaya (1), çarpıla çarpıla (1), çekile çekile (1), çevire çevire (2), çığıra çığıra (1), çırpına çırpına (5), çiğnene çiğnene (1), çiğneye çiğneye (1), çıka çıka (1), debelleşe debelleşe (1), dinleye dinleye (1), dolağa dolağa

(1), *dolaştırma dolaştırma* (1), *doya doya* (2), *döndüre döndüre* (1), *döne döne* (1), *döve döve* (1), *düşüne düşüne* (2), *ede ede* (3), *edile edile* (1), *ferahlaya ferahlaya* (1), *fitleye fitleye* (1) *gerine gerine* (1), *gide gide* (5), *gömüle gömüle* (1), *göre göre* (1), *güle güle* (1), *güreşe güreşe* (1), *havlaya havlaya* (1), *haykırma haykırma* (1), *hıçkırma hıçkırma* (1), *homurdana homurdana* (2), *hoplaya hoplaya* (1), *ıslata ıslata* (1), *içire içire* (1), *inleye inleye* (1), *incele incele* (1), *incelte incelte* (3), *kabara kabara* (1), *kabarta kabarta* (1), *karışa karışa* (1), *kaşıya kaşıya* (1), *kesile kesile* (1), *koklaya koklaya* (2), *korka korka* (3), *konuşa konuşa* (1), *kopara kopara* (1), *koşa koşa* (3), *köpüre köpüre* (1), *okşaya okşaya* (3), *oluna oluna* (1), *otura otura* (1), *ovuşa ovuşa* (1), *öpe öpe* (1), *parlaya parlaya* (1), *sallana sallana* (3), *sallaya sallaya* (1), *sarsıla sarsıla* (1), *saya saya* (1), *sayıklaya sayıklaya* (1), *seke seke* (1), *sendeleye sendeleye* (1), *serpe serpe* (1), *seyrele seyrele* (1), *sızlaya sızlaya* (1), *sıvaya sıvaya* (1), *sile sile* (2), *soluya soluya* (1), *söylene söylene* (2), *sürte sürte* (1), *sürüne sürüne* (2), *sürüye sürüye* (2), *süze süze* (2), *titreye titreye* (6), *tıkana tıkana* (2), *topallaya topallaya* (1), *tuta tuta* (1), *tutuna tutuna* (1), *uçta uçta* (1), *uğraşa uğraşa* (1), *uzata uzata* (1), *üfleyle üfleyle* (1), *yalana yalana* (1), *yana yana* (2), *yırtıla yırtıla* (1), *yutkuna yutkuna* (1), *yürüye yürüye* (1).

1.1.2. Her iki ögesi de-(X)p zarf-fiil eki alanlar

ağlayıp ağlayıp (1), *bakınır bakınır* (1), *bakır bakır* (2), *bayılır bayılır* (1), *sıçrayıp sıçrayıp* (1), *yayıp yayıp* (1), *dolup dolup* (1), *durup durup* (2), *düşüp düşüp* (1).

1.1.3. İki ögesi de kip eki alanlar

bilse bilse (1).

1.2. İsim kök ve gövdeleri kurulan ikilemeler

acele acele (1), *acı acı* (6), *ağır ağır* (9), *akın akın* (1), *aheste aheste* (5), *alık alık* (1), *arsız arsız* (2), *asım asım* (1), *avuç avuç* (1), *ayrı ayrı* (12), *azar azar* (1), *başka başka* (1), *baygın baygın* (3), *bingil bingil* (1), *böyle böyle* (1), *boğuk boğuk* (2), *bol bol* (2), *boy boy* (1), *bucak bucak* (2), *buram buram* (1), *burma burma* (1), *bütün bütün* (23), *cilveli cilveli* (1), *çirkin çirkin* (1), *çatal çatal* (1), *çiğ çiğ* (2), *dalga dalga* (3), *dalgın dalgın* (1), *damla damla* (3), *demet demet* (1), *derece derece* (10), *derin derin* (11), *dik dik* (4), *diken diken* (1), *dikkatli dikkatli* (1), *diri diri* (2), *doğru doğru* (1), *dökümlü dökümlü* (1), *ekşili ekşili* (1), *endişeli endişeli* (1), *ezim ezim* (1), *fena fena* (1), *fevç fevç* (1), *garip garip* (1), *geniş geniş* (1), *gevrek gevrek* (1), *gıdı gıdı* (1), *gizli gizli* (1), *güzel güzel* (1), *hafif hafif* (9), *hâlsiz hâlsiz* (2), *hazın hazın* (7), *hele hele* (1), *hemen hemen* (5), *hevenk hevenk* (1), *hızlı hızlı* (3), *hop hop* (2), *ince ince* (5), *iri iri* (4), *kapı kapı* (1), *karşı karşı* (5), *kat kat* (4), *kesik kesik* (3), *keskin keskin* (1), *kısık kısık* (1), *kırba kırba* (1), *kırım kırım* (1), *kısa kısa* (2), *kolay kolay* (1), *koyu koyu* (1), *küçük küçük* (1), *küme küme* (2), *kürek kürek* (1), *lime lime* (1), *lüle lüle* (1), *mahzun mahzun* (2), *manalı manalı* (3), *mavi mavi* (1), *melül melül* (4), *menzil menzil* (1), *mini mini* (9), *nazlı nazlı* (1), *nöbet nöbet* (1), *nev' nev'* (1), *par par* (1), *parça parça* (3), *parıl parıl* (2), *pırlıl pırlıl* (2), *renk renk* (1), *sağanak sağanak* (1), *salkım salkım* (1), *sapır sapır* (2), *sarsak sarsak* (1), *sarı sarı* (1), *serbest serbest* (1), *sık sık* (2), *sinirli sinirli* (1), *soğuk soğuk* (1), *sokak sokak* (1), *şaşkın şaşkın* (4), *şiddetli şiddetli* (1), *tane tane* (3), *taraf taraf* (1), *tatlı tatlı* (2), *tekerlek tekerlek* (1), *tekrar tekrar* (1), *tel tel* (1), *tıklımıklım* (3), *tiril tiril* (5), *trink trink* (1), *telaşlı telaşlı* (1), *tuhaf tuhaf* (2), *türlü türlü* (4), *ufak ufak* (2), *uslu uslu* (1), *uzun uzun* (8), *vakit vakit* (3), *vırank vırank* (1), *yanık yanık* (3), *yavaş yavaş* (20), *yegân yegân* (1), *yeşil yeşil* (1), *yığın yığın* (2), *yudum yudum* (1), *yumuk yumuk* (1), *yumul yumul* (1), *yuvar yuvar* (1), *zıp zıp* (1).

1.2.1. İkinci ögesi yönelme hâli eki alanlar

alt alta (1), avaz avaza (2), avuç avuca (1), baş başa (4), boğaz boğaza (3), burun buruna (1), göğüs göğüse (1), göz göze (7), gırtlak gırtlığa (1), karşı karşıya (1), kol kola (3), koyun koyuna (2), kucak kucığa (2), kuru kuruya (1), nefes nefese (1), saç saça (1), soluk soluğa (2), sıkı sıkıya (3), uzun uzadıya (7), üst üste (2), yan yana (3), yarı yarıya (1), yüz yüze (2).

1.2.2. İki ögesi de yönelme hâli eki alanlar

tersine tersine (1).

1.2.3. İki ögesi de iyelik + vasıta hâli eki alanlar

için için (4).

1.2.4. İki ögesi de eşitlik hâli eki alanlar

sıkça sıkça (2).

1.2.5. İki ögesi de çokluk eki alanlar

neler neler (1).

1.2.6. İkinci ögesi iyelik +yönelme hâli eki alanlar

Kendi kendime (5), kendi kendine (18).

1.2.7. İkinci ögesi iyelik +belirtme hâli eki alanlar

kendi kendimi (1), kendi kendini (1).

1.2.8. İkinci ögesi iyelik+ ayrılma hâli eki alanlar

kendi kendimden (1).

1.2.9. Birinci öge ilgi hâli, ikinci ögesi iyelik eki alanlar

fenanın fenası (1), haylazın haylazı (1).

1.2.10. Birinci öge iyelik, ikinci ögesi iyelik +yönelme hâli eki alanlar

avurdu avurduna (1), boşu boşuna (1), gözü gözüme (1), günü gününe (2), saati saatine (1), tamamı tamamına (1).

2. Eş ya da Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Kurulan İkilemeler

2.1. Fiil Çekim Ekleri ile Yapılan İkilemeler

2.1.1. Her iki ögesi de–A zarf-fiil eki alanlar

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

bağıra çağıra (1), ezile büzüle (2), döne dolaşa (3), oynaya sıçraya (1), tekerlene yuvarlana (1), tıka basa (2), yana yakıla (1).

2.1.2. Her iki ögesi de-(X)p zarf-fiil eki alanlar

ekip biçip (1), evirip çevirip (1), okuyup üfleyip (1).

2.1.3. Birinci Ögesi-(X)p zarf-fiil İkinci Ögesi -ArAk zarf-fiil Eki Alanlar

bıkıp küserek (1), çeyizleyip çemenleyerek (1), dallanıp budaklanarak (1), dallandırıp budaklandırarak (1), evirip çevirerek (1), sararıp solarak (1), soyunup dökünerek (1), sövüp sayarak (1).

2.1.4. Birinci ögesi -(X)p zarf-fiil eki ikinci ögesi -DİkçA zarf-fiil eki alanlar

dönüp dolaştıkça (1).

2.1.5. Birinci ögesi -(X)p zarf-fiil eki, ikinci ögesi -An sıfat-fiil eki alanlar

arayıp soran (1), çekip çeviren (1), gelip geçen (3), gelip geçenlerden (1), yenilip içilen (1).

2.1.6. Birinci ögesi -(X)p zarf-fiil eki + ikinci ögesi -Dİk sıfat-fiil eki alanlar

çizip biçtikleri (1), öpüp kokladıktan (1).

2.1.7. Birinci ögesi -(X)p zarf-fiil eki, ikinci ögesi -AcAk sıfat-fiil eki alanlar

derleyip toplayacağımızı (1).

2.1.8. Birinci ögesi -(X)p zarf-fiil eki, ikinci ögesi -mİş sıfat-fiil eki alanlar

silinip süpürülmemiş (1).

2.1.9. Birinci ögesi -(X)p zarf-fiil eki, ikinci ögesi -mA / -mAk eki alanlar

bağırıp çağırma (1), bağırıp çağırmasını (1), bağırıp çağırmak (1), evirip çevirmek (1), kararıp katlaşmak (1), okuyup yazma (1), oynayıp koşuşmak (1), üzülüp büzülmek (1), yatıp yuvarlanmak (1).

2.1.10. Birinci Ögesi -(X)p zarf-fiil eki + ikinci ögesi kip eki alanlar

eviririp çeviririm (1), görüp gözetmeler (1), silinip süpürülmez (1), üfleyip püfledi (1).

2.1.11. İki Ögesi de -An sıfat-fiil eki alanlar

olanı biteni (1).

2.1.12. İki Ögesi Kip Eki Alanlar

bıktık usandık (1), derlendi toplandı (1), döner dolaşır (1), evir çevir (3), eziliyor büzülüyor (1), karar geçirir (1), yemez içmez (1), yemezler içmezler (1), yemiyor içmiyor (1).

2.2. İsim kök ve gövdelerinden kurulan ikilemeler

açık saçık (3), ağır aksak (1), ak pak (1), akıllı fikirli (2), akıllı uslu (1), akım kakım (1), alan talan (2), allak bullak (1), allı güllü (1), allı morlu (1), allı pullu (1), allı yeşilli (1), ara sıra (9), asılsız fasılsız (1), aslı faslı (2), ayan beyan (5), bahçe bostan (1), belli başlı (1), besteli güfteli (1), bet beniz (1), bet bereket (3), çalı çırpı (1), çer çöp (1), çoluk çocuk (4), davul zurna (2), delik deşik (4), dere tepe (2), düğün dernek (1), eğri büğrü (3), eş dost (1), ev bark (2), falan filan (1), giyimli kuşamlı (1), gizli kapaklı (1), hadsiz hesapsız (1), hâl hatır (1), hay huy (1), hile hurda (1), in cin (2), ipsiz sapsız (1), işsiz güçsüz (1), kapı baca (1), kargacık burgacık (1), kaşlı gözülü (1), kavga kıyamet (1), kırık dökük (3), kedi köpek (2), kelli felli (1), kelek külek (1), kerli ferli (1), kurt kuş (1), kuytu bucak (1), kilit kürek (1), kan ter (1), kanlı bıçaklı (1), kazasız belasız (1), saç sakal (3), saçma sapan (3), sağ salim (1), saldır soldur (1), ses seda (2), set sepet (1), sıkı fıkı (1), sorgu sual (2), şöyle böyle (4), nakış dikiş (1), taşlı tümsekli (1), ufak tefek (10), uslu akıllı (1), üst baş (1), yalan dolan (1), yalan yanlış (1), yamrı yumru (1), yüz göz (3).

2.1.1. İki ögesi de ilgi hâli eki alanlar

şunun bunun (1).

2.1.2. İki ögesi de belirtme hâli eki alanlar

tası tarağı (1).

2.1.3. İki ögesi de yönelme hâli eki alanlar

çoluğa çocuğa (2), güneşe yağmura (1), kediye köpeğe (1), ona buna (6), oraya buraya (10), öteye beriye (1).

2.1.4. İki ögesi de çokluk +yönelme hâli eki alanlar

dağlara kayalara (1), dağlara tepelere (1).

2.1.5. İki ögesi de bulunma hâli eki alanlar

orada burada (5), parada pulda (1).

2.1.6. Her iki ögesi de vasıta hâli eki alanlar

namazla niyazla (1).

2.1.7. İki ögesi de ayrılma hâli eki alanlar

çerden çöpten (1), derelerden tepelerden (3), oradan buradan (1), öteden beriden (1), yamrılığından yumruluğundan (1).

2.1.8. İkinci ögesi ayrılma hâli eki alanlar

köşe bucaktan (1).

2.1.9. İkinci ögesi yönelme hâli eki alanlar

köşe bucağa (1).

2.1.10. İki ögesi de belirtme hâli eki alanlar

olanı biteni (1), *onu bunu* (1), *seni beni* (1).

2.1.11. Birinci ögesi vasıta hâli eki alanlar

tuzulan buz (1).

2.1.12. İkinci ögesi çokluk eki alanlar

kan terler (2).

2.1.13. İki ögesi de iyelik hâli eki alanlar

ağzı burnu (1), *ardı arası* (2), *bağı bahçeyi* (1), *beti benzi* (3), *betim benzim* (1), *boyun posun* (1), *butları kışları* (1), *çoluğu çocuğu* (2), *elim ayağım* (2), *eşi menendi* (1), *eşim dostum* (1), *farzı sünneti* (1), *gönlüm gözüm* (1), *günahı sevabı* (1), *hısumı akrabası* (1), *içim bağrım* (1), *kılığı kıyafeti* (2), *oramız buramız* (1), *ucu bucağı* (2), *üstü başı* (1), *üstünüz başınız* (1), *yüzü gözü* (3).

2.1.14. İkinci ögesi iyelik eki alanlar

davul zurnası (1).

2.1.15. İki ögesi de iyelik+ ilgi hâli eki alanlar

konunun komşunun (1), *malımın mülkümün* (1).

2.1.16. İki ögesi de iyelik+ belirtme hâli eki alanlar

ağzını burnunu (1), *aklımı fikrini* (1), *aldıklarını bulduklarını* (1), *elimizdekini avucumuzdakini* (1), *girintisini çıkıntısını* (1), *huyunu hulkunu* (1), *işini gücünü* (1), *kılığını kıyafetini* (1), *konuyu komşuyu* (1), *orasını burasını* (1), *saçım başım* (1), *suyunu selini* (1), *tüyünü tüsünü* (1).

2.1.17. İki ögesi de iyelik+ yönelme hâli eki alanlar

betine benzine (1), *elime belime* (1), *ırzına namusuna* (1), *karına kızına* (1), *kaşına gözüne* (1), *üstüne başına* (1), *yüzüme gözüme* (1).

2.1.18. İki ögesi de iyelik+ bulunma hâli eki alanlar

elinde avucunda (1), *elimizde avucumuzda* (1).

2.1.19. İki ögesi de iyelik+ vasıta hâli eki alanlar

boyuyla posuyla (1).

3. Zıt Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Kurulan İkilemeler

3.1. Fiil Çekim Ekleri ile Yapılan İkilemeler

3.1.1. Her iki ögesi de -A zarf-fiil eki alanlar

ine çıka (1).

3.1.2. Birinci ögesi-(X)p ikinci ögesi -ArAk zarf-fiil eki alanlar

dahp çıkararak (1), düşüp kalkarak (1).

3.1.3. Birinci ögesi -(X)p eki + ikinci ögesi -An sıfat-fiil eki alanlar

gelip giden (1), gidip gitmeyen (1).

3.1.4. Birinci ögesi -(X)p eki + ikinci ögesi -Dlk sıfat-fiil eki alanlar

atıp tuttuğuna (1), bulunup bulunmadığı (1), dönüp dönmediğini (1), olup bittikten (1), olup olmadığı (1), soyunup giyindikleri (1).

3.1.5. Birinci ögesi -(X)p eki, ikinci ögesi -mA/-mAk eki alanlar

atıp tutması (1), biçip dikmek (1), gelip gitmeye (1), girip çıkmak (1), inip çıkmak (1).

3.1.6. Birinci Ögesi -(X)p eki + ikinci ögesi kip eki alanlar

biçip diker (1).

3.1.7. Birinci Ögesi -(X)r + ikinci ögesi -mAz sıfat-fiil eki alanlar

açılır açılmaz (1), alır almaz (1), atar atmaz (2), bilir bilmez (1), bitirir bitirmez (1), bitmez tükenmez (2), çarpar çarpmaz (1), çıkar çıkmaz (1), doğar doğmaz (1), duyar duymaz (1), düşer düşmez (1), geçer geçmez (3), gelir gelmez (5), gider gitmez (1), girer girmez (2), görür görmez (2), görünür görünmez (1), işidir işitmez (1), işitir işitmez (1), kalkar kalkmaz (1), kımıldar kımıldamaz (1), tutar tutmaz (1), uyanır uyanmaz (1), yumar yummaz (1).

3.1.8. İki ögesi de -An sıfat-fiil eki alanlar

gelen giden (1), gelen geçen (1).

3.1.9. İsim-fiil Ekleriyle Kurulanlar

geliş gidiş (1).

3.1.10. İki Ögesi Kip Eki Alanlar

bayılmış ayılmış (1), inanalım inanmayalım (1), tanıyalım tanımayalım (1).

3.2. İsim kök ve gövdeleriyle kurulan ikilemeler

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

açıklı koyulu (1), acı tatlı (2), akşam sabah (3), aşağı yukarı (5), alt üst (2), az çok (1), büyük küçük (1), er geç (1), erkekli dişili (2), erkeklik dişilik (1), ezeli ebedî (1), gece gündüz (3), ileri geri (konuş-) (1), inceli kalınlı (7), irili ufaklı (6), kadın erkek (1), kalınlı inceli (1), karalı beyazlı (1), küçük büyük (1), pahalı ucuz (1), sabah akşam (1), yaz kış (1). Bazı ikilemelerde ztlık +li/+siz yapım ekleri ile sağlanmıştı: *belli belirsiz (1), hisli hissiz (1), manalı manasız (1).*

3.2.1. Her İki Ögesi de yönelme hâli eki alanlar

akşama sabaha (1), ileriye geriye (1), sağa sola (15), iyiye kötüye (1).

3.2.2. Her iki ögesi de belirtme hâli eki alanlar

açlığı tokluğu (1), akı karayı (1), yeri göğü (1).

3.2.3. Her iki ögesi de ayrılma hâli eki alanlar

majörden minörden (1), garptan şarktan (1).

3.2.4. Her iki ögesi de vasıta hâli eki alanlar

tatlısıyla ekşisiyle (1).

3.2.5. Her iki ögesi de iyelik hâli eki alanlar

büyüğümüz küçüğümüz (1), incesi kahını (1).

3.2.6. İki ögesi de iyelik+ belirtme hâli eki alanlar

girintisini çıkıntısını (1).

3.2.7. İki ögesi de iyelik+ yönelme hâli eki alanlar

cinliğe periliğe (1), ötesine berisine (1).

4. Yansıma Kelimelerin Tekrarıyla Kurulan İkilemeler

4.1. Aynı kelimelerin tekrarıyla kurulan ikilemeler

ah ah (1), cayır cayır (4), çat çat (2), çatır çatır (5), çingir çingir (1), çırıl çırıl (1), çıtır çıtır (1), cik cik (1), fikir fikir (5), fıldır fıldır (4), fırl fırl (1), gacı gacı (2), güldür güldür (1), gümbür gümbür (3), hum hum (1), homur homur (1), horul horul (1), hüngür hüngür (4), inim inim (2), lakır lakır (1), kütür kütür (1), mırıl mırıl (1), mışıl mışıl (1), pat pat (1), pır pır (3), şakır şakır (4), şıkır şıkır (1), takır takır (4), tıkr tıkr (1), vıcır vıcır (1), zangır zangır (3), zırl zırl (2).

4.1.1. İki ögesi de zarf-fiil eki alanlar

havlaya havlaya (1), haykıra haykıra (1), hıçkıra hıçkıra (1), homurdana homurdana (2), inleye inleye (3).

4.2. Eş ya da yakın anlamlı kelimelerle kurulan ikilemeler

çıtır pıtır (2), şangır şungur (3).

4.2.1. İki ögesi de zarf-fiil eki alanlar

ıkına sıkına (2), inleye sıklaya (1).

4.2.2. İki ögesi de yönelme hâli eki alanlar

tıkırtıya patırtıya (1).

4.2.3. İkinci ögesi vasıta hâli eki alanlar

hoşt kıçtla (1).

4.2.4. İki ögesi de çokluk eki alanlar

çıtırtılar pıtırtılar (2), gürültüler patırtılar (1), patırtılar çıtırtılar (1).

5. Biri Anlamlı Biri Anlamsız Kelimelerin Tekrarıyla Kurulan İkilemeler

abuk sabuk (4), çatal çatal (2), çilek milek (1), hammal cammal (1), hayal meyal (1), hazineli mazineli (1), kambur zanbur (1), periler meriler (1), sarsak sursak (1).

5.1. İki ögesi de iyelik eki alanlar

çatalhı çutallığı (1), yanlışı manlışı (1).

6. Sayılarla kurulanlar

beş altı (4), beş on (18), bir bir (3), birer birer (13), bir iki (15), birer ikişer (2), dört beş (4), dördü beşi (1), ellisinden otuzuna (1), iki üç (4), ikide birde (1), ikişer ikişer (2), kırk beş elli (1), on on beş (1), on beş yirmi (2), on dört on beş (1), otuz kırk (2), sekiz dokuz (1), sekiz on (7), sekiz onu (1), üç dört (6), üçü dördü (2), üçer dörder (2), yedi sekiz (6), yirmi yirmi beş (1), yirmi otuz (1).

7. İlaveli (Pekiştirmeli) kelimelerle kurulanlar ikilemeler

Bu kuruluştaki ikilemelerde kelimenin ilk hecesi alınır, ünlü ile bitiyorsa doğrudan, ünsüz ile bitiyorsa ünsüzü atılarak /m/, /p/, /r/, /s/ seslerinden biri getirilir. Oluşturulan bu unsur, ayrı bir kelime gibi asıl kelimenin önüne getirilir. Böylece hece tekrarına dayanan bir bakıma da tekrar grubu denilen bir grup ortaya çıkmaktadır (Ergin, 2001: 379).

apaşıkâr (1), apaşıkâre (1), apayan (1), basbayağı (1), besbedava (3), bembeyaz (2), besbelli (27), bomboş (4), bumburuş (1), büsbütün (68), çarçabuk (3), çepeçevre (2), çırılçıplak (1), dimdik (2), dosdoğru (4), dümdüz (1), düpedüz (1), karmakarışık (7), kıpkırmızı (4), kıpkızıl (3), koskoca (11), kopkoyu (1), kupkuru (1), mosmor (4), paramparça (1), sapasağlam (1), sapsarı (1), sımsıkı (17), simsiyah (5), sırlıklam (1), tamtakır (2), tastamam (3), tertemiz (2), tortop (2), tumturaklı (1), upuzun (3), yapayalnız (4), yamyassı (1), yepyeni (1).

/m/ Sesinin eklenmesiyle kurulanlar: *acayıp macayıp (1), alay malay (1)*.

Sonuç

Anlamı pekiştirerek anlatımın daha akıcı ve ahenkli olmasını sağlayan ikilemeler, Eski Türkçeden bu yana sıkça başvurulan dil birimleridir. Türkçenin zenginliğini gösteren ikilemeler, anlatılmak istenilen bir konuyu birkaç sözcükle etkileyici bir biçimde ifade eder. Bu çalışmada da Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın orijinal dilinden Latin harflerine aktarılan *Hayattan Sahifeler*, *Şeytan İşi*, *Kadınlar Vaizi*, *İffet*, *Şık*, *Gulyabani*, *Mezarından Kalkan Şehit* adlı eserlerinde geçen ikilemeler, anlamları bakımından incelenmiştir. İncelenen eserlerde toplamda 686'sı birbirinden farklı olmak üzere 1396 ikileme tespit edilmiştir:

1. Aynı kelimelerin tekrarıyla kurulan ikilemelerin 276'sı birbirinden farklı olmak üzere 568 ikileme tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde Gürpınar'ın en çok kullandığı ikileme türünün aynı kelimelerin tekrarıyla oluşturulan ikilemeler olduğu görülmüştür. Bunlardan 108'i fiil, 168'i isimlerin tekrarıyla oluşturulmuş ikilemelerdir. Fiillerle oluşturulardan 107 tanesi zarf-fiil ekleri, 1 tanesi kip ekleri getirilerek oluşturulmuştur. İsimlerle oluşturulardan ise 128 tanesi eksiz biçimde, 25 tanesi hâl ekleri, 1 tanesi çokluk eki, 14 tanesi de iyelik + hâl ekleri olarak oluşturulmuştur.
2. Eş ya da yakın anlamlı kelimelerle kurulan ikilemelerin 198'i birbirinden farklı olmak üzere 291 tane ikileme tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde sayısal olarak ikinci sırada en çok kullanılan ikileme türünün ise eş ya da yakın anlamlı kelimelerle oluşturulan ikilemeler olduğu görülmüştür. Bunlardan 51 tanesi fiillerin tekrarıyla, 147 tanesi ise isimlerin tekrarıyla oluşturulmuştur. Fiillerle kurulanlardan 41'i zarf-fiil ekleri, 1'i sıfat-fiil ekleri, 9'u ise kip ekleri getirilerek oluşturulmuştur. İsimlerle oluşturulardan ise 74'ü eksiz biçimde, 24'ü hâl ekleri, 1'i çokluk eki, 23'ü iyelik ekleri, 25'i ise iyelik + hâl ekleri getirilerek oluşturulmuştur.
3. Zıt anlamlı kelimelerin tekrarıyla kurulan ikilemelerden 88'i birbirinden farklı olmak üzere 133 tane ikileme tespit edilmiştir. Bunlardan 47'si fiillerle, 41'i isimlerle oluşturulmuştur. Fiillerle kurulanlardan 41'i zarf-fiil ekleri, 2'si sıfat-fiil ekleri, 1 isim-fiil ekleri, 3'ü de kip ekleri getirilerek oluşturulmuştur. İsimlerle kurulanlardan ise 26 tanesi eksiz biçimde, 10'u hâl ekleri, 2'si de iyelik ekleri, 3'ü de iyelik + hâl ekleri getirilerek oluşturulmuştur.
4. Yansıma kelimelerin tekrarıyla kurulan ikilemelerin 46'sı birbirinden farklı olmak üzere 86 tane ikileme belirlenmiştir. Bunlardan 7'si fiillerin tekrarıyla 39'u ise isimlerin tekrarıyla oluşturulan ikilemelerdir. Fiillerle kurulanlardan 7'si zarf-fiil ekleri getirilerek; isimlerle kurulanlardan 34'ü eksiz biçimde, 2'si hâl ekleri, 3'ü de çokluk eki getirilerek oluşturulmuştur.
5. Biri anlamlı biri anlamsız kelimenin tekrarıyla oluşturulanlar başlığı altında 11'i birbirinden farklı 15 ikileme tespit edilmiştir. Bunlardan 9'u eksiz, 2'si iyelik ekleri getirilerek oluşturulmuştur.
6. Yazarın sık kullandığı ikileme türlerinden biri de ilaveli (pekiştirmeli) ikilemelerdir. Eserlerde 41'i birbirinden farklı olmak üzere 201 ikileme tespit edilmiştir.
7. Gürpınar, tahmin ve ortalama anlamını ifade etmek için sayıların tekrarıyla oluşturulan ikilemeleri de sıkça kullanmıştır. Eserlerde 26'sı birbirinden farklı olmak üzere 102 ikileme tespit edilmiştir.

Sonuç olarak Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın anlatımını zenginleştirmek için eserlerinde ikilemelere sıkça başvurduğu görülmüştür. Yazarın, söz konusu eserlerde en çok kullandığı ilk on ikileme: *büsbütün* (68), *besbelli* (27), *bütün bütün* (23), *yavaş yavaş* (20), *beş on* (18), *kendi kendine* (18), *sımsıkı* (17), *bir iki* (15), *sağa sola* (15), *birer birer* (13) ikilemeleridir. Yazarın, incelediğimiz eserlerinde farklı tür ve yapıdaki ikilemeleri büyük bir ustalıkla kullandığı görülmüştür. İkilemeler söz dizimi unsuru olarak en çok tümleş ve nesne görevlerinde tespit edilmiştir. Kelime türü olarak en çok isim ve fiilleri kullanan yazarın az da olsa zamirlerden faydalandığı görülmüştür. Eserlerinde kendi gözlem ve hayat tecrübelerini aktarırken oldukça doğal bir üslup kullanan yazar, anlatım gücünü ve zenginliğini ikilemelerle daha etkileyici bir şekilde ortaya koymuştur.

Kaynakça

- Ağakay, M. A. (1954), "Türkçede Kelime Koşmaları", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, Ankara: 97-104.
- Aksan, D. (1999), *Anlambilim*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Aktan, B. (2010) "Divânu Lûgati't-Türk'ün Söz Varlığında Yer Alan İkilemeler", *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 28 (Güz): 1-12.
- Aktan, B. (2016), *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*, Konya: Eğitim Kitabevi.
- Aşçı, U. D. (2016), "İngiltere'deki Türkçe Konuşan Toplumun Konuşma Dilinde Rastlanılan İkilemeler Üzerine". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 221-246.
- Atalay, B. (1998-1999), *Divânu Lûgat-it-Türk Tercümesi I-IV* (4. Baskı), Ankara: TDK Yayınları.
- Banguoğlu, T. (1974), *Türkçenin Grameri*, Ankara: TDK Yayınları.
- Bilgegil, K. (1982), *Türkçe Dilbilgisi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Coskun, C. (2020), "Tümceye Kattığı Anlam Bağlamında İkilemeler", *Homeros*, Cilt 3, Sayı 3, s. 113-128.
- Çağatay, S. (1978). "Uygurcada Hendiadyoinlar". *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yıllık Çalışmalar Dergisi*, S.1, s. 97-144.
- Çavdar, Y. (2018), Kemal Tahir'in "Devlet Ana" Adlı Romanında İkilemeler. *Turkish Studies*, Volume 13/12, Spring 2018: 111-138.
- Eker, S. (2003), *Çağdaş Türk Dili*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdem, M. (2005), "Harezmi Türkçesinde İkilemeler ve Yinelemeler Üzerine", *Bilig* 33 (Bahar): 189-225.
- Eren, H. (1949), "İkiz Kelimelerin Tarihine Dair", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* VII/2, Ankara: 283-286.
- Grönbech, K. (2002), *Türkçenin Yapısı*. Çev. Mehmet Akalın, Ankara: TDK Yayınları.
- Güngör, O. (2018). "Memluk Kıpçak Türkçesinde İkilemeler" (2018), *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 65, p. 105-122.
- Ergin, M. (2001), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Güner, Filiz (2007), *Divân-ı Hikmet'te Sözcük Gruplarının İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürpınar H. (2015), *Hayattan Sahifeler*, haz. Mehmet Yastı, Konya: Palet Yayınları.
- Gürpınar H. (2016), *Şık*, haz. Mehmet Yastı, Konya: Palet Yayınları.
- Gürpınar H. (2017), *Kadınlar Vaizi*, haz. Mehmet Yastı, Konya: Palet Yayınları.
- Gürpınar H. (2019), *İffet*, haz. Hidayet Duyar, Konya: Palet Yayınları.
- Gürpınar H. (2019), *Şeytan İş*, haz. Şenol Topçu, Konya: Palet Yayınları.
- Gürpınar H. (2020), *Gulyabani*, haz. Hidayet Duyar, Konya: Palet Yayınları.

- Gürpınar H. (2019), *Mezarından Kalkan Şehit*, haz. Hidayet Duyar, Konya: Palet Yayınları.
- Hatipoğlu, V. (1970), “Eş anlamlı Sözcükler Var mıdır?” *Türk Dili*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 23. C. 229.
- Hatipoğlu, V. (1981), *Türk Dilinde İkilme*, Ankara: TDK Yayınları.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karahan, L. (1999). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kargı Ölmez, Z. (1997), “Kutadgu Bilig’de İkillemeler (1)”, *Türk Dilleri Araştırmaları* 7: 19-40.
- Kargı Ölmez, Z. (1998), “Kutadgu Bilig’de İkillemeler (2)”, *Bahşi Ögdisi* 60. Doğum Yılı Dolayısıyla Klaus Röhrborn Armağanı, Freiburg-İstanbul, 235-260: Simurg Yayınları.
- Karaağaç, G. (2009), *Türkçenin Söz Dizimi*, Ankara: Kesit Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009), *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2010), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Özkan, A. & Toker, M. & Aşçı, U. D. (2016), *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, Palet Yayınları, Konya.
- Özkan, M. & Sevinçli V. (2019), *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*, Ankara: 3F Yayınları.
- Sev, G. (2004), “Dîvânü Lügati’t-Türk’te İkillemeler”, *Türk Dili*, 634: 497-510.
- Soydan, S. (2017), Ali Şir Nevaî ve Hüseyin Baykara’nın Manzum Eserlerine Göre Klasik Çağatay Türkçesinde İkillemeler. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (14), 319-332.
- Şen, S. (2002), *Eski Uygur Türkçesinde İkillemeler*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), On dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenyüz, F. (2017), “Ermeni Harfli Kıpçak Türkçesinde İkillemeler”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 56-67.
- Taş, İ. (2012), “Kutadgu Bilig’de İkillemeler”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*. 60 (2), s. 43-96.
- Tietze, A. (1966). “Reduplikasyon ve (r) ile Kurulmuş Çift Sözcükler” (Reşit Rahmeti Arat için), Ankara, 423-429.
- Toprak, F. (2005), “Harezmi Türkçesinde İkillemeler”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* V/2: 277-292.
- Tuna, O. N. (1948), *Türkçede Tekrarlar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, TDED, 3(1-2), İstanbul, 429-447.
- Yastı, M. (2007), “Türkçe Deyimlerde Geçen İkillemelerin Ses ve Şekil Özellikleri”, *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 21 (Bahar): 51-87.
- Yıldız, H. (2010), “Süleyl ü Nev-Bahar’da İkillemeler Üzerine”, *Mâî Dergisi* 2/5: 51-53.
- Yıldız, H. (2011), “Divân-ı Hikmet’te İkillemeler Üzerine”, *IJSES* 1 (1): 41-46.
- Yüce, N. (1998), “İkillemelerdeki İlginç Problemler”. *Bahşi Ögdisi*, *Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi* 21, Freiburg (60. Doğum Yılı Dolayısıyla Klaus Röhrborn Armağanı). İstanbul: Simurg Yayınları, s. 419-427.
- Vardar, B. (2002), *Dil Bilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Zülfikar, H. (1995), *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*, Ankara: TDK Yayınları.
- Tekin, T. (2003), *Orhon Türkçesi Grameri*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.
- Tekin, T. (1995), *Orhon Yazıtları*, İstanbul: Simurg Yayınları.
- Tuna, O. N. (1948), “Türkçede Tekrarlar-1”. *Kowalski Özel Sayısı*. C. III, No: 3-4, İstanbul. s. 429-477.
- Tunca, H. (2011), *Eski Anadolu Türkçesinde İkillemeler*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.